

DEROR

yarid ha Tiltzrah, 1894

I KENISSA HA TEMIDIYIM LE MASSIG:

Bi-Yerushalayim
be Lloyd ha Eretz-Yisrael - Mitzri
rechor Meshita
be Gabrasat Wina (Café Vienna)
rechor Yafe
be mimerbat ha escharim „Divan“
rechor Yafe
be mimerbat ha escharim Steymalski
rechor Yafe
be mimerbat hascharim Qiryat Sefer
rechor ha sefar Gevora
be Qehvat „Dov“ rechor Meshita
okhshon zeker yavageru be hotelkhem
Meblik ha kurtz ha mesilat 4800 mil.

SU

Ha Shlomo ha
Re shlosha ha lek
avash le filosof

1825

Avash le zefirah ha
ha zefirah ha avash
Avash le zefirah ha
avash le zefirah
Avash zefirah
Avash zefirah ha
avash
Machzir
Avash le zefirah ha
Machzir avash le
zefirah

Nesher le zefirah
avash le zefirah

Tashlim

SSERET NORIM

Hos we Shutafaw

edim le hodia ba-ee la qahal

misradam be Haifa

iski ha melakhim

ta yamim ha eté be naré

myamim le hozot escherorchein me-ha makhles bi mehirut u be
ata yadu la li-heber la misrad ha moshava be-ee be hagedim

Shutafaw qumim ze mi'la mekhloniot gedolot we
et holi kat qutti, we ha leqadhot yisheit rotzen mi-kol izad

orientale de Publicité

ISRAEL HA MEZAHAVIM

Ha rotzen le farsem be
rabbiim ett lotzazam
be rev Roudé Mizrahey

JAR AL PI HA MAAN

ASR EL NIL. CAIRO

EL SHARQ
(L'ORIENT)

Es kibura ha escharim ha rishonim le akhryayim ha kiburim 3. 6. 19.
(mil'atza al-yad) amman makdim mi yom 14 be jun. 1931

Ha es kibura: 300,000 lire mizraheyot

HA MISRAD HA ROSHI: CAIRO. 14 RUE SULIMAN PACHA
Bittutai sifriot sheli ha pashatim ha sifriot ha mizraheyot 2. 7.

NU! Gerush ehad ayur
filz adams al sefet bayadim
-Aviv, be akharyut Bank haasbur

אַבְנָן
בְּנֵי נָזֶן וְנִזְנְתִּים
זָהָב נְצָבָן

"דָּרוֹר" — עתון עברי המודפס משמאלי לימין

גָּבְרִיאָל צְפְּרוֹנִי

הבלשן והטופר הראשון, שהציגו באיתמר בן אב"י להנהיוג כתיבעה עברית**וואותיות** לתועלת הרבים — היה אבינו, אליעזר בן יהודה, סימוכין ורכבים לכך נמצאים בביוגרפיה המפורשת שכתוב בן אב"י על אבינו, כמחיה השפה העברית, ובאוטוביוגרפיה המקוצרת והמקוטעת שהספיק לפרסום בסוף שנותיו. גלגולים ולכטמים שונים ורכבים ליוו ניסוי לשוני חולוצי זה במשך עשרות שנים. איתמר בן אב"י "ש"בער" להגשים חלום נעורדים זה — ומן הצד לומר שככל דבר שרבק בו היה עניינו לשאלה כוורת — לא מצא את התנאים שיטינו לו. רק במחצית הראשונה של שנות השלושים, כאשר התפנה מעיסוקיו הצייריים והעתונאיים, החל להוציא לאור, בכורה הנسبות או בהכרה התואם, את "דָּרוֹר" — השבווען הצעום "העברי- לטיני", באחד מכתבי הדפוס בתל אביב, כי יושלים היהת "מסוכנת" מדרי. ארבעה עמודים, שהיו בחזקת "היה יהודי באיהליק וגוי ביצאך", נכתבו על טהורת האות הלטינית. מקבילים להם ארבעה עמודים בעברית הייחודית של "הילד העברי הראשון".

בהתחלה צוועה וдолת אמרcum זוז, קרא בן אב"י דרור למאזינים שביהם ראה חזות הכל. מאזינים אלה התרכו בנספו בשתי מטרות שחלים להציג: ביטאון לדעתו לאל כל ריסון ומגבלה מדינית או לאומיית; ועתון להגשת הרעיון העברי- לטיני.

שני החלומות התגשםו במלואם, אך לא לאויך ימים. הגילيون הראשון של "דָּרוֹר", ומתחתיו באנגלית: "ל'יברט'", הופיע ב-17 בנובמבר 1933. כתון באותיות לטיניות, צוינו בו הפרטים הבאים בנוסף לתאריך: יוס'ר, ערבית ר' ר' 5694. כרך 1. גילון 1 שה רוחק [טלפון] 272 תל אביב.

מען המערכת: רחוב השורון 24. ואכן, כבר מהgilion הראשון הוכרה, כי לא הפנה עורך לעבר, שם שלא בנה לעצמו אשלויות לגבי העברי. משני צדי "דָּרוֹר" העברי, ששמו בתו הבכורה, לימים מנהלת התקנות ב'kol israel', התגoso כברוע ויכין הדברים הבאים: "בן יהודה הסתפק ברובות ובמאות אלף דוברי עברית. תלמידיו שואפים לעשרות מיליון מניין מבין הפוזות ישראל וגם למאות מיליון הגויים כולם". ולשמאל הכותרת: "רק האותיות הלטיניות ירושת אוטו-יטינו העתיקות. הן הן אשר תפתחנה לשפטנו וגם לספרות העשרה את שערי העולם הגדול מסביב".

הציגו את הצעת הקנטונאים של בן אב"י, ש"דרור" חזר ופרשמה. בן אב"י לא רווה נחת מיחס הציבור לד"רור. לא אחת הותקף על ידי מבקרים, שפגשו אותו ברוחם. פעם אף הוכח בעברו ליד בית הכנסת הגדול שכירוב אלגבי בתל אביב. מן המנהיגים הציוניים שנטו חסד לכתב הלטני, בולט רק זאב ז'בוטינסקי. הוא עצמו גילה בכרך הראשון של האוטוביוגרפיה שלו שהתקרטטה עוד בחיו, כי בראשית המאה החל לרשום דברים שונים בעברית באותיות לטיניות, ולפנוי מלחמת העולם הראשונה כתוב כמה מאמריהם בזכות הכתב הלטני היכול להקל על ההמוניים שאינם יודעים עברית. לאחר המלחמה, פוגש כמה פעמים בירושלים ובאירועים שונים ביפו ובירושלים. והוא שזכה על מימונו של הרעיון המועיל. ואכן כשהופיע "זודו", היה ז'בוטינסקי מושגני מברכיו. הוא אף ציין שכבר בשנת 1925 כתב מאמר בשם "הארץ", בו התפלס עם ערכו, משה גליקסון, שהתנגד לשימוש באותיות לטיניות כאמצעי מהיר ויעיל להנקנית השפה העברית.

זאב ז'בוטינסקי
ט-ד. 828. ירושלים

14. V. 1929

Adam Ben Avi ha yager;

Meod egtaer im adoni yabil el uemo et
maaniasat ha itton ha latini be riga ..
Ha gai; hu "ava mela"; lo kedai. Afre shuv'
ma ha Kongress muchal le hiffakkem yufad,
a mi yeda - alay yaale de yadim b' yadim
bulletin yonri? -

Ma she ekter adoni el nose ofer fagun
anoy be Olli. hu yadati et ha maggar be
deember, lo bayiti meggel et ha fore. But
it's no use crying over spilt milk. Mas jepp
kein amar li ki, baruch ha Shem, le ha sof
nizmar ha mana we ha matan boro u ben
mar West, we kaet uehal le hiffaken ha
taggin ore ulay le haqqa lifne adoni ore
min berkem; shamen lo yihye, le daavon; arav
eshtaddel bi u'lo middat ha qsharut. Elloam
gur li sh'elat ha sechur el maamarev
ushar never budras.

Be chaverot wi z'videt
V. Jabotinsky

גט ז'בוטינסקי נתפס לדין ה"לטינוי"

MA ANU ROTZIM?

בכותרת שנפרשה על שלושה טורים ופתחה את הגילין הראשון: "מה אנו רוצים?", פירט העורך את מගמותו: "כי שפת-CN תהייה לנוין כל ישראלי וכל תחביב. עשות מיליוןים ידברו גם למדדו עברית במחרות". איתחדר בן אב"י, שחגג את הופעת הגילין בפתחו ורב, השתלהב מהמאמן שהצלחה, וראה ב"דרור" פריצה מוצלחת לעתידה הבינלאומית של העברית. תחת המאמר פותחה הופעה ידיעה עדכנית על העשיה ביפו. (באותו שבוע פרצו מהומות ביפו ובירושלים, ומיריות המשטרת הבריטית נהרגו ביפו 29 ערבים ונפצעו 190). לרוחב שמי טורים בולטים ליד "מה אנו רוצים?", הופעה ידיעה שלימה ומרעישה מארצות הברית: "לפניהם שרת אלפים שנה — ארצות הברית אמריקה, כך מכיריו פروفסור הנשליג. וכדי שלא נחשוב כי השבעון מנוקט מהמציאות היישובית, נכללה בummer גם הכותרת הבאה: "שערורייה בדיות תל אביב; אלפי עולים מתגלגים ברכבתותה".

הארכנו במקצת בתיאור עמודו הראשון של "דרור", כדי להמחיש אותו בדרך כללתי. ט"ז הגילונות שהופיעו בעקבותיו היו סוערים ווצעו הרבה יותר, ומאמריו של איתחדר בן אב"י עוזרו הדים רבים. כל חדש משלו וככה לוויוכחים, וocabits הטריזחו מימי'ן ומשמאל, אך הוא לא הרפה מהמציאות השונות ומרעינותו המקורית. הרעיון המדיני הייסודי, שלו הטיף בן אב"י בכל CISROON דיברו המקומים ולשונו העברית הצעה היה: "הצעתי הקנטונית", וכותרת משנה: "מדיניות הוללה לקנטוניות מעשית". כל הטעלות הטובות על אדרמות מצאו תיאור בשני מאמריהם אורכים. לערבים ולהודים לא היה פתרון טוב מחלוקת הארץ לKentones, נסח שווין. היהודים יעדכו אמנים לוחות על שטחים שונים, אבל הם יוכלו לעצמאות בשטחים שישוכם עליהם, ובשבהם הם מהווים את רוב האוכלוסייה. צבא-מגן עברי יבטיח את שלום הקנטונים. ההכנות ממילונאות וימאות יעשירות את העربים. לבן אב"י גם היה ברור מי תהיה בירת הקנטונים העברים: "נתניה טובה להיות בירת יהודה העצמאית". באוטו גילון הופיע גם ידיעה בעניין שפת העתון: "נזהן גדול לאותיות הלטניות בשפהנו. ראש רבי ארץ ישראל מתייר אותן לעתונות החילוניים. הכתב האשורי מקודש הוא בספריה הקודש הייסודים של תורה שכחוב והתנ"ך".

השימוש בדעת הרוב קוק היה בחזקתו המצאה פירושית למכתב שליח הרב שמואל ברוך שלומן, ובה של שכונת סנהדריה בירושלים ומוטקי ישיבת הרוב, בשם של הרוב קוק. במכתבו הוכיח שלומן את בן אב"י, על שהוא מודפס בעיתונו פרקים מהתנ"ך באותיות לטיניות. שכן, החל מגילין השני הנהיג בן אב"י מדור שניקדא: "פרקיה המקרא", והחל ב"כראשית". פניו של הרוב קוק הביאה את בן אב"י למוכחה ידועה. הוא העריצו, וראה בו לא רק מאור גדול אלא גם מנהיג ורואה וותני לאומי. כיוון שהנימוק להתנגדות לשימוש באותיות נוכריות להדפסת דברי קודש, נבע מהחישש לחילול קדושה (הוואיל והניר ננתן לשימוש שאינו מכובד), ראה העורך בהנמקה זו והיתר והסכם מרבית גדול בישראל לכתחם הלטני, בתנאי שהעתון יהיה חילוני...
שלא כהוגם הדתיים שהלימיו עם השבעון ה"לטינוי", גינו המפלגות

Eretz-Yisrael

le shana 75 gerush
le hizki shana 40 gerush

litutz le britzus

le shana 1.25 gerush
le hizki shana 55 gerush

box (Tel.) 272, Tel-Aviv

echn 1

Ha dillayon ba arctz
10 mil

DER OR

(L I B E R T Y)

an Illustrated Hebrew weekly in Hebrew characters

Shorash ha-sotzer le-tzotz le-hi ha-pesach, le-hi ha-shabat le-holot

Shorash ha-sotzer le-tzotz le-hi ha-pesach, le-hi ha-shabat le-holot

Ha-Sotzer: ITTAMAR BEN-AVI

TEL-AVIV, Yomavaw, 17 Kislev 5694 (17 Nov. 1933)

MEMHIR HA MODAOT

be ammud rishon

Kol tsach qatana 5 gerush

bi shear ammudim

Kol tsach qatana 5 gerush

LE MIZBACH HESCHATIOT BEHINNIE BETURADE

Ha mizbakh "Deror"

Ha Rehovot ha-Sharon, Tel-Aviv

echn 1

Ha dillayon ba arctz
10 mil

TEL-AVIV, Yomavaw, 17 Kislev 5694 (17 Nov. 1933)

(mil haferet la-iratz
20 mil)

Mispar 1

MA ÁNU ROTZIM? i sefat kenâan tihyé le qinyan kol yisrael we kol ha tevel ISAROT MILIONIM YIQRE'U GAM YILMEDU IVRIT BI MEHIRUT

a arbet piresem brekh shavuot
al "AV" — — ha-soter ha-lvi
ishon be-miyot miniyot — —
ha-davar supaled be-qerev
um be-hitragudut be-qerev
shim al ha-umur "begurah"
aq az ha-midbar — —
sidra mi-kad benu shei
hu-yey sefatim be-zem
ishuvim ve-nishuvim ml
ml ko-ravim.

te-satru bishchenim milhamim
rabbanim nikkheva be-qesher
me-hiqqaq ha-modza ha-zeh;

salti-ent, avad be-yadnu ha
allim gom ha-milnagdim,
isuvim ha-medunim mayca
ut p-masim be-alhot.

le-hilhazir ha-ummim ha-lein
ha-sayekh han of yeshua
rot qadmonim be-yoter — —
edut bishkinei ha-goyim
tan — — haliv ha-Mikdash
him, asher mitan le-Moshé
benu al bar-Simay, wa-asher
enai ya'azot kol alim-betot
minim kallim.

le-hilhazir bi-yedek kakh, et
lafshon — ha-lvi — be-hilgim

harbo yoter rehavim me-asher
al ko.

ta'ippale, 610, ki be-hilhazir
bi-shanot 1928, itton lvi-rishon
be-oloyt latonyot be-shem
"ha-Shava'a ha-Palestini" — —
nimtzut be-midrashim la-yot weki
gilyonot be-kadashonim nimkera
kevar bi-800 ha-katot?

ot u-mofet, ki medumann
la-tzorek ha-gadol be-makpeka
ketavim zu li-oinedim Yehuda
ha-revit.

* * *

Pitom paratz mesreot ay
ba-atom Aratzus, hayot be
merkha o be-mi-kad ha-sakkot
mi-trad oyvye' hitzut nishuvim
la-fizat yedidim wa-nafot eff
hotzot ha-shevona ha-hu Aten
ha-yamim ha-terzinim ha-hem
le-immatot al-otmatot lo haya
magom, le-mifdu, she-rov ha-dum
hiyathim elayim alayim bi-shefita
konekti genura.

lo-kem ha-yom.
Be-abbâ ha-shanim asher zevru
Alon mi-az — — hitqaddema
Eretz-Yisrael, be-hilqot ha-lvi
ke-miyavim qidma anaqit. Mi-Netaula

Meot alleh Yehudim bnozerim
artzot be-hilhavut al-shenya we
nidranit ittan le-haqiqot al-mizbahu

we-al Rushama, mi-Yerushalayim
we-al Tel-Aviv, be-hilhavut ha-lvi
eli mispatim ha-qedem we-ha-hayyim
ha-miztav ha-kolsot etan ilmeid
we-ilmoz atama atama asher
bi-qurba eff o-qurba le-idat, ki
atta he-miztav kuf-anu, li-hi katt
ve-sia, ba-qesha ha-terut we-ha-
melech.

Eles, qadru zot ayor we-higgle
le-datim, ha-egga li-pelet
kashirot, u le-mitsim erchayim
bi-medurot Ayerot gam iddeim.
Ba-svoda ke-la-Sarot ba-mis-hat
ke-la-tzotzim — — qidma ritzeed
ke-ich chhad be-ot ha-matara
ba-qesha Kodesh, ha-egga han
ha-yom, we-in, li-neda, ha-hilzot
le-yafat le-tevot li-takhat ha-
reutzu, tipassot be-haqiqot im-hilzot
ra'ayot, li-shamim.

* * *

We-gam la-sole ha-lvi higga
ha-tor.

Meot alleh Yehudim bnozerim
artzot be-hilhavut al-shenya we
nidranit ittan le-haqiqot al-mizbahu

(sol be-ammud 2)

Lifnei 10000 Shana

Amerika — Emim ha-Tarbut! KO MAKHRIZ PROFESSOR HENSELING

Kol Amerika roshet be-qesha imma Maya — eff ha-labot ha-
bazzarot, shelha ha-miztav ha-
Oermani, tor Henseling, zimegorot
ha-turut ha-enoshit.

Be-minim asher nesso be-Berlin
og mosadim bishkhamim gedolim
amar, et Henseling beyn shear
devorim.

"Lo emet ha-davar, ki ha-tarbut
ha-enoshit, kolea de Asia o de
Afrika, kozover gom-ken bazzarot
Sa-orient, Romach, ki be-Tzara
la-Europa nitgalu ha-simmanim
ha-rishonim le-ketav hebrei ha-adam,

America — hasif Dr. Henseling
— hi li ha-lvi asher ha-higga
nim-blod, imma Maya, le-siha
tarbut ha-yot qeduma. Od bi
shekal 8494 lifnei ha-selma ha-
notzeri — zot omrit yoter me
10,000 shana. Ha-egga le-palaku
son — kahay ha-zom ha-ze —

AL RÉGEL AHHAT

be ivrit latinit mevatteim kol ot we ot
I, E, I, O, U — niqraot kemo be latinit

AKH-KOL MEHUMOT YÁFO 29 Harugim, 190 Petzuim

a bilbulim asher paretz ha-
nayim be-artzenu, ke-tzotz
ata me-hilzot, ha-Arvim
u ha-daya ha-lvi, we-neged
nemshola ha-mundador — —
et 190 lsh we-nelegot 20 lsh.
haliv, omnim, al ha-qorbano
terubim.

et milhamim mi-mim ze-yagla
sheku la-matara be-Eretz-
zel.

Tenu IVRIT!

medom: "Whisky and Soda"
2nd "Coca Cola" Co.

John Bull lo-nasog asher be
Qafzim.

Ha lo-nasog asher be-Misla.

Anglia yakheda le-Hodu u le
Mitzrayim, we-Gandhi gam Zaghur
eynam.

Hi yakheda le-Germanya — we
Wilhelm gole, 61 ha-yom, be
Holandya.

Tzurik shu yed'ot kan kol ha
ezrahim kallim.

Lo be-dam, we-lo be-esh tagum
ast/ast, zot ha-meshtafet la-Yisrael
we-la-Arvim gam yahad!

SHA'ARURIYA BE-DIROT TEL-AVIV

ALFE OLIM MITGALGELIM BI REHHOVOTÉHA

BIZENGOFF WE-ZOQQIM ADOKOT!

Ha-Arvim mahlu neged
diyat ha-IVRIM le-artzenu.

Heim higgin be-rehavot Yeru-
shalayim, Yalo, Azza, Haifa, umot
me-hem mitzot gam neheraga.

Ki ze li gelot rayyon — — ha-
mut's be-wadday — — avad rayyon.

Wa-srahim — — ma-olim au
beynayim la-saliya zot asher
lah hilzot ha-shanot gam dorot?

Alolim meh-olim mevatteim
bayt wa-ayn.

Arba' litot le-kheder
qatanim, arba'-esre' litot
le-dira' qatana — — zoh

hilzot: we-al ha-hilzot, tikkot:
kippot, ha-ksamim, be-tzibotot
ha-rofit.

Si-salo et ha-colim we-higgedut
hem, ma-rav nispat ha-hilzot
me-eyn lehemi le-kholot u-me-eyn
goz la-hilzot.

She-utriya leumi mi-madreza
rishona.

* * *

Maddot lo-nishan linhem et
ha-tzibotot et battot ha-sifer et
ha-nisradim?

Hem segurim we-regim hem
kullim shanot 12 ba-layla.

Onel-Shem, ha-gimnasiot ha

Anatolya, bi-yemde ha-
milhamot im-Turqiy.

Ken osz ha-yom Madrid, le
orlacha ha-merubim, asher ba-
li-reot bi-lewayat Bischof
Ibanez.

Lo li-reot, ki la-avod
we-li-kheyot Bâtim Eliezer
ha-Revavot.

Akh libborei jude qashim,
meutbanim.

Echs nokhai we-nishté, eksa
nasim we-nirqd, eksa ranim
be-milutenu labéniyah — — we-anu
yedem ki ha-olim mi-Germania,
mi-Polonia mi-Rumania shoslim

אתתורוק מ... בן אב". מתרבר ששהנים נפגשו בראשית המאה, כאשר הוגלה הקצין המזרחי הצער עלי ידי השער העליון לארכ' ישראל. הוא הוזכּ ביפויו, אך נראה שהרבה לבקר בירושלים. במלון "פאסט" הגרמני שנודע מכלון הגדול והמודרני ביותר עד לפתחתו של "מלון המלך דוד", נפגשו אימרן בן אב", שחזור לחופשה מלימודיו בבית המדרש למורים של האיליאנס" בפריז, עם הרפורטטור של השפה התורכית ואבי המדיניה התורכית לעתיד. באומה פגישה העלה בן אב" את רעיון הלאטיניזציה וחטיבתו לקידום הממלכה התורכית. רוב אורחיה או היו אנגלופתים, והקלה כוו בקירה ובכתיבת תשי"ע להעמקת התרבות. קمال, לימים אתתורוק, קלט את הרעיון, ומכל מקום התחזק בדעתו בנדון ואחרי כמה שנים הונשמו בתורכיה.

תקופה המוסולינית

הניסיון ה"לאטיני" של בן אב" קשור לא כמעט לשינוי המתחדים עם איטליה. מאז שנות העשרים, משלהו המשטר הפשיסטי שליטון באיטליה, נוצרו קשרים בין הסתדרות הציונית לשיטון החדש. הוותיקן המשיך באיבתו לציונות, אך מוסוליני ועושו דבריו ראו בעזונות חוליה מקשורה בתכנית של שידוד מערכות והשלטת סדר חדש בגין חיים התייכון. מוסוליני קיבל לשיחת את נשיא ההסתדרות הציונית, ד"ר וייצמן; מחלוקת העילית של ההגלה הציונית חווים ארכויים יחד עם חברות האנויות האיטלקית "ליד טרייסטינו" ואחריה עם חברת "אדריאטיקה", למשיכת תיירים יהודים, ולהקלת העלייה לארץ, שברובה יצאה מנמל טרייסטט שבצפונו מזרח איטליה.

לאניה "ירוזלמה" מונה רבת חובל יהודי ושמו מריו שטנלר. שם האנניה השניה בקו זה הוטב ל"גילהה", ונמצא רבת חובל איטלקי ושמו ויטוריו סבונדרולי, שכצעירותו למד עברית, שר "הבה גילהה" וroker הורה, בהתעלמות מוחלטת ממאה וחמשים הקילוגרמים שמילאו את גוףו המסובבל. בירושלים בנו האיטלקים את בניין ג'רלי באוצר היהודי של רחוב יפו, ואת סניף "בנקו די רומה" העבירו משער יפו למרכז המסתורי היהודי שברחוב הנסיכה מר. ואין זה הכל: בbatis הספר התיכוניים העבריים נלמדה השפה האיטלקית כשפה זורה שנייה, מפני מורים יהודים מאייטליה שידעו עברית. המציגים בלימוד השפה הוזמנו להשתלמות באוניברסיטה באיטליה. הנחות רבות ניתן לסטודנטים יהודים, ועליהם צעריהם שהחליטו לחזור לאירופה להמשך לימודיהם מצאו אוזן קשבת אצל הנפשחים לתרומות בקונסוליות האיטלקיות שבירושלים, יפו ו חיפה. תנועת בית"ר פתחה בית ספר ימי בצייבתיקה שליד רומה, עמידה האדריכלית האיטלקית. בתל אביב נפתח מועדון איטלקי-ערבי, ואיתם בן אב" נבחר לנשיאו. חודש לאחר חנוכת המועדון, שמוסכו היה מורה איטלקי מפיניציה שדיבר עברית ורוהטה, התקבל בן אב" לריאון מיוחד מוסוליני. ריאון זה ארך כשעה וחצי לפרוטום גדול.

גולת הכותרת של החיוורים האיטלקים אחרי הציונות הייתה בואה של "rokes" — אניות הפאר הענקית שהנעה לאיטליה יוקה רבת, כאשר במסע הבכורה שלה באוקיינוס האטלנטי בדרך מגנווה לנו יורך, השיגה ב מהירותה את כל שאר אניות הענק, ונטה מהצהרתים את הדגל הכתול", המוענק לאניה שזכה במירוץ.

עדתו החביבת של ז'בוטינסקי, שמאו שיסד את המפלגה הרכבי-זיונייסטית בשנת 1925, היה נתון כולם למדינות הציונות, ולא התפנה לתהביבו העברי-לטיני, לא הוועלה לבן אב" אצל מבקורי הקיצוניים מקרב הרבייזונייסטים. הוא הותקף בקביעות על ידי אבא אחימאיר וד"ר יהושע י"בנ", ובמיוחד בא הדבר לגבי שבוון "חיות העם", ביטאון האגף האקטיביסטי של התנועה הרבייזונית.

חוץ מכמה חסידים שמצאה לה הצעה בקרב ארגון "בני בנימין", ארגונים של בני המושבות הווותיקות, שלבסוף הסתייגו ממנו גם הם, נדחתה תכנית הקנטונים על ידי כל המפלגות הציוניות. הנהלת הסוכנות היהודית ראתה בחכנית זו סכנה. ה"פלטינ פוסט", (אבי של ה"ג'רוזלם פוסט" של היום), ביטה את דעת המהלהקה המדינית של הסוכנות בשלילה גמורה. תכנית זו לא היתה חדש מחלוקת העربים כבר בשנת 1930, כאשר חיפשה ממשלה המנדטורית דרכי לפיסוס העarbim שיתקבלו על לב ההנאה הציונית, הצעה ארצ'ר קאסט, פקיד בכיר במוסדות הראשית של הממשלה, "תכנית קנטונייזציה" מושלבת. לפיה, יהיה הפיקוח העליון על הקנטונים הערבים והיהודים בידי ממשלה המנדטור, שתשב בירושלים — בירת הקנטונים. קטרה הירעה מלפרט את תכנית קאסט, ולא זה המקומם לכך. ראוי רק להעיר, שכן אב"י הבהיר נמרצות כי תכניתו יונקת מעיקריה תכנית קאסט. "דבר" ביטה את דעתה של שלילת של מפא", ובREL צנולסן פרום שורת מאוררים שהודיעו את הקנטונייזציה חרף הפיזיון הממלכתיים, כביבול, שהבליט בן אב".

אבל הלה נשאר נאם לקנטונים שלו עד סוף ימי. כאמור, הופיע "דרור" תקופה קצרה למד'. חוקרי העתונות הארץ-ישראלית אינם מבינים בו, בדרך כלל, אך יש להדגש, כי לאיתם בן אב" היה פרק קצר זה תקופה חשובה (גם אם לא מוצלחת) בדרכו העתונאית והציבורית.

מה הבהיר את בן אב" ליצת להרתקה זו? תשובה לכך אפשר למצואו במאמר מעניין שפרסם פרום' יוסף נדבה בשנת 1985 בכתבת העת Hebrean Studies, היוצא לאור בארץות הברית מטעם איגוד הפרופסורים לעברית. נדבה מגלה, כי לבן אב" רוח במקצת מבחינה כלכלית כאשר פרש — או נכון יותר לומר התפטר — מעתוינו, שייצאו לאור באמצעות חברות "הסולל" שῆמה בירושלים בראשית שנות העשרים, וכן בספרים פיצויים ידועים. הוא החליט להשקיע כסף זה בעTHON הסתום קיבל פיצויים ידועים. הוא החליט להשקיע כסף זה בעTHON הערבי-לטיני, אך נתקל בהחגורה של רעיהו, לאה לבית אושדי, שטעהנה נגדו כי הוא חוטא למשפחה בבעזבונו האמעטים נשארו, על תכנית שלבטוח שלא מחזק מעמד זמן רב.

אין ספק כי רעיון הלאטיניזציה, שטיפה בן אב", קיבל תנועה נודעה בהשפעת הלאטיניזציה המוחלטת שהנעה בתורכיה קמאלא אתתורוק, בכלל עצמתו שליטונו הנוקשה והנמרץ. אתתורוק וכיה לתחודה עצומה בעולם בשל העזתו להנaging באניליה לטיניזציה של השפה התורכית. שוללי "דרור" הציגו את בן אב" בחקיין הנתקפס לכל חיזוש מבלי לבחנו לעומקו, ובעיקר האשימים בהיגיינות אחר לבנטיניות. בן אב" לא הגיב על האשמה זו, ופעם רק אמר: "מה רע בכך שנלך בעקבותיו של אתתורוק?"

פרופסור נדבה מספר במאמרו, כי יתכן שאת רעיון הלאטיניזציה קיבל

הוּא מִתְפָּלָא עַל אַיְסָטוֹר שֶׁהָרְדָג הַכֹּהן קָוֵק

(סְפָּהָג גָּלוּ לְעֹזָר זְהָרָה)

מֶלֶךְ גָּם לָנוּ - הַעֲבָרִים!
כְּבִימִי שָׁאָל בְּזַקְישׁ רַק בְּמַלְכָנָתָן אַחֲדוֹתָן הַלְּאָוֹמָה
— יְהִיוּתָם לְמַחוֹתָן שֶׁל אַלְבָרָטָה הָרָאָסָן — מִלְּן הַכְּלָגָדִים —)

GILLAYON LITA-YEHUDA, 6 (Shisha Kammudim), 10 MIL.

DEROR
(L I B E R T Y)An Illustrated Hebrew weekly in Lita characters
Shevut irri metzurav ba-ketav ha-im ha-gadmon ha-le-hav ha-nigot ha-latalay
ba-shukh ITTA MAR BEN-AVI

TEL-AVIV, Yomaww, 1 Ader 5694 (16. Februar 1934)

(mi hutz-la-kreis 20 mil) Mispar 14

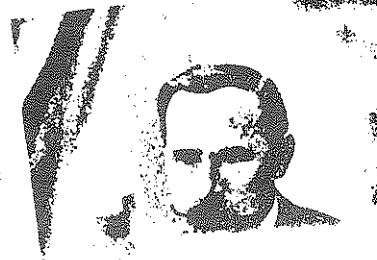
Tehhi Lita - Ères Tarbusenu ba Gola! (,Lai gyvuoa Lietuva - mûsu Kultûros diasporoje lopsys!“)

**Abdallah
Le London**

she'iat melukhato

Rabbi Amram: Kan rabi ha shemesh al matzrat nesiaot shel ha Amir Abdallah le Anglo we al ha tafild she yemalch be pitorim shel zekhut Yisrael. Omerim, key bi meyamim yiyun-ha-kosha shel chorash bi amot min ha-millagot ha-zot, v'et ha-zot, lech, she yisrael, lech, she yisrael, liss

Be yom ze -- shenat ha 16 (shishah avar) le-atzmaut Lita ha-yafa - nizkar ani be ga'agim mamash ett ha-yamim ha-neimim asher bilutim be Kauunas, ha-brua ha-zeman, gam be arim akherot la-mudina ha-zot, u ha-hei Klipeda ha-yamim.

We omuan massâ qessa-min haya be eynay ha bique ha-hu le-min ha-rega ha-ri-seq, osher ho derekhlu raglay al admat ha-Litai mi-yamim qadimomin. Ôt le-yad ha gevul hakka b'li galim le mat'e ha-deget ha-Lita ha-aminot be ganim me-âl ha-tzivayim ha-tziburiyim po we shanun we ha-sasson ha-amug ha-porez me-eyn kol Lita we Litai ha-overin al panay -- im ha-tabamut we-ayn kof.

Q. Q. L.
be mifratz Haifa
40.000 dunam

היה לישראל מלך, שיסמל את איחוד הקנטונונים. העתוננות הערבית "קפה" על המצחיה", מפעילה את האצטת הנפל "לעיבודה מוריינית". ב- "פלסטין" היפוא נמצוא ספר מיוחד, שגילוח תעודת ליפה הוצע בלבונרון לויעץמן, אחד מנסיכי בית המלכות הבריטי יורוך מלך היהודים.

אחד הגילגוליות הוקדש לשיא ליטא, אנטאנס סטטונינה. בחמש טורינו של העמוד הראשון בישורה כוורת באותיות לטיניות: "תחי ליטא —

ערש תרבותנו בגולה!" וכדי להבליט את הקרייה, תרגמו אותה בכוורת

משנה ליטאית. בחורנו כוורתה בולטות ומרעישות, כדוגמה לסתורות רוחו האופניות של בן אב". Kami she-ha utzona be-cel nafshe v'maozo, hoo la-sas tem kabuton, all-a-hastura ba-amutzuto ul-dut hakhol. Cdidi la-hafnota tshoma la-yetahanon ha-uregolitelyi, bchir be-miyut ha-kototot ha-magrotot.

פרק מיוחד היה המודעת ב- "דרור". לצד מודעות "רגילות" השתמש

בן אב", לא פעם, בעגה ערבית כמו: "יְאַבָּאַשָּׁ". כלומר — בוזל.

בצירוף זה נוצר גם כשרזה להקנית את השופטים האנגלים, שהסתפקו

בעונשים קלים לעربים שעברו על החוק, וביהם גם פורעים. במקורה כזה

הרגיש, ולחקל על מועצת האכובה שבו, לא הייתה לו דרך לעשות זאת. עתנו — "דרור", שבק חיים לכל חי, לאחר הופעתם של 16 ניליוונות בהפסחות ממושכות.

"הבו לנו מלך!"

אכן היה לבן אב"י יחס מיוחד למדיינות ורות ולשטייטהן. בחלוקת העברי של גילויין ב' של "דרור", הופיעעה הכותרת הבא: "מה שנחוץ לנו כרגע הוא — מוסולני עברי!" ובמהשך: "כשהוא פנים נחבא הוא אל הכלים — הכא אנט ציאו מבנייהם". יריביו שיננו כוורת זו בעל פה, וימים רבים מירדו את חייו באזוכה. נפוצו שמועות כי "דרור" נתמך אישית בידי מוסולני, אך הן היו חסרות שחר.

מוות של אלברט. מלך בלגיה שבן אב"י פגשו בירושלים בסוף שנות העשרים, הובילו לכחיבת גילויון שלם של "דרור" לזכרון, תחת הכותרת: "הבו לנו מלך!" והוא ספד בחמיות למלך הבלגים, והדגיש את יהסו ההוגן לציווית. דבר זה הביא את בן אב"י למחשבה מקורית, שהיתה מעין תיקון מאוחר לתכנית הקנטונונים. להצלחתה של התכנית, טוב היה אילן

יהודיות במזרח אירופה, נעשה תרגום לעברי טיטיש". בפעם אפריקה תורגמו התנ"ך לעברית יהודית, ובטעונים ניב יהודי שמקורו בגיבתו.

והנה, זו הפעם הראשונה שמעבירדים את לשון הקודש לכלי לטיני. ואולם, לא כל החוקרים הלא-יהודים גמרו את ההלל על מפעלו של בן אב". האב שבניה, למשל, ואה את העניין כולה במתלה. במאמר שפרסם בכתבת קבע: "היהודים הם עם קשה עורף. ספק אם היו מוכנים לוחזר על האותיות שהתחייכו אליהם בקדושה". ודומה שהשוללים מקרוב אנשי' המכורה, יותר משפשלו את החידוש לא אהבו את הסיסמה: "ביתאון יהודיה העצמאית".

בן אב"י היה כה בטוח ואיתן באמונתו, כי אנו ניצבים לפני "הקמת יהודיה העצמאית", שכוננו להפיץ עברית למילוניים של בניו אדרם בעוזרת "זרור", נראתה לו פשוטה לטבע עצמו. מטעם זה נמנעו מהתחלפתם עם מבקרים מבית ומחוון. כמו בהתקנותו בשאלת הקנטונטים, גם בעניין הלטינית השיב תשובהacha ויחידה: "ההיסטוריה לצדי. עד תיוכחו שצדתי".

היו לו תכניות להוציאו מילון עברי-אנגל-צרפתי-גרמני באותיות לטיניות, ולמטרה זו ייחד חצי טור בכל גיליון. כמו כן קרא לעולמים החדשים להסתגל לשפה המדוברת. באחד הגילונות כתוב: "גרמנים, הכוונה לעולים מגרמניה", דבריו עברית. למען הללו התחלו לדבר עברית".

העתון כלל היה טבוע בחותם ארץ ישראל מוכחה, ובן אב"י במעט שלא התפנה לפנים ידיעות מהתפות. מאורעות אחים בלבד מצאו דרכם לשובען.

זה היה, באופן ברור, עתון של איש אחד. לא פעם, כאשר נפל למשכב, נדחתה הופעת הגילין, ובן אב"י נהג לפצאות את קוריאו המסורים ואת עצמו בגילין כפול. אי שיתופם של כוחות עיריים, והתעלומות מכוננות של בן אב"י מאוחדים שביקשו להשתחרר בשיטת העתון, מחש שיצטרך להכניס בו את דעתם, בצד סיבות נספחות (ראה במסגרת, עדותו של בן אב"י עצמו), הביאו את "זרור" לקץ דרכו.

בן 58 היה איתמר בן אב"י כאשר נפטר בשנת 1943 בארץ הברית, וחזק הארץ, נשכח וכמעט מנודה מההשיה בארץ. בשלוש שנים לפני נפטר אב צ'וטינסקי, גם הוא בארץ הברית. אחריהם לא קם עוד ירוש ש"ידוחוף" את הכתב העברי-לטיני.

ביוגרפיה של בן-יהודה באותיות לטיניות

"זרור" היה מפעלו הגדול ביותר של בן אב"י ב"ליטון" השפה העברית, אך בחלلت לא היה. בשנת 1927, שש שנים לפני שפורסם גיליונו הראשון, פרסם בן אב"י ביוגרפיה של אבי באותיות לטיניות. ספר זה הוא יקר המזיאות היום, אך באותם ימים קשה היה למצוא לו דורש. הראישון שקנה ממנו חמישה עותקים היה ידידו ד"ר י"ל מאגנס, נגיד האוניברסיטה העברית, שהיכרתו הchallenge בברלין עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, שם למדיו יחד פילוסופיה ושפטות שמיות.

לא תהא זו טעה לתנition, שכן כל רעיונות הבוסר שהגה ופרש, היה רעיון הכתב העברי-לטיני "ילד שעשועים" שליווה אותו כל ימי. כבר

הכתר ידיעה על קלות העונש: "יא באלאש". מושל ירושלים כמעט שהביאו לדין באשמת ביזיון בית הדין. אך היוץ המשפטי דאו, הנרי טרסטד, מנע אותו מכך.

אמונתו בצדקה ויעונותו ודרךו, היא שהביאה אותו למחשבה, כי ככל אחד מגילויו "זרור" עליו לפרנס בשורה, כשם שהלב בכל גילין קריית תגר. העtan המשיך להתנהל בירדי אדם, שהמלחה השובча בעניינו יותר ממהimir העtan או מהתשלות למודעה. אך התפוצה של "זרור" הייתה מוצמצמת למדרי (ראה מסגרת), ואחרי הגילין השני היה הגעה לכ-800 עותקים בלבד. (בן אב"י כhab ביצירונתו שהחפוצה ירצה ל-1400-1500 עותקים). יותר מכך פגעה בגין אב"י ההתעלמות מצד נושאיה המרכזים של הספרות והתרבות בארץ. הוא היה בטוח שהכל יירלו לו פנים, וחשב כי תיווצר אווירה חמה סביבו ובסביבה "זרור", ויימצאו אוחדים ותומכים שישיבו לו להפוך את השבעון ליוםון. תכן שהיה מצליח להגשים רעיון זה, אילו הגביל עצמו לעותון בלבד. ואולם, כשם שנאומו לא נzag אחות הדרה, כי "זרור" היה מאריך ימים אילו נמנע מעלverb פוליטיקה עם ענייני לשון.

בייאלק לא החשיב את רעיון "ליטון" השפה העברית. כאשר הופיע הגילין הראשון של "זרור", היו שציפו מביאליק, כי יגנה את הניסין כניאל וכזזיק, אך הוא לא הגיע ושיתקתו החפרשה בהסכמה. לעומת פסל של המשורר יעקב כהן, אף שבן אב"י פרסם בהתמדה את שירי הקנאים של המשורר יעקב כהן, אף שבן אב"י פרסם בהתמדה את שירי הקנאים שלו. כהן הבכיר במפורש, שהוא מתנגד בתכלית לערבות התוחמים.

התוחמים הלא יהודים זכו לתהומות מצד העורק. מי שעשה פרטום ל"זרור" היה הרברט דנבי, כתב ה"טיימס" הלונדון, דיקן הכנסייה האנגליקנית בירושלים ומתרגם המשנה לעברית חדשה. לימים, כאשר התמנה לדיקן הפקולטה לעברית באוקספורד, הקדים מאמרים לא מעטים בפרסומים מדעיים, לניסיון המעניין שנערך בארץ ישראל בכתבת הלטini.

ירחון המסדר הפרנציסקני, "טריה סנטה", שהופיע בארכע שפטות, הקדיש גילין מיוחד ל"זרור". בהיווח נפוץ בעולם הקתולי, זכה ניסיונו של בן אב"י לפרסום בעשרות ארצות. גם בית הספר התנ"ך הדומיניקני בירושלים הרoba לפרסם את הנושא. גודלי הארכיאולוגים הצרפתיים התרכו אז בבית ספר זה, וניסיונו של בן אב"י זכה להערכה חמה בפרסומיהם של המרים אבל ובסוגיאק. הדין על "השפה הלטינית-ערבית" הגיע אף לסורון שברפיין, ומספר דיוונים ייחודי לניסיונה של העברית להיעדר באותיות לטיניות.

עתון של איש אחד

פרסומים אנגלי-קנדים ופרוטסטנטניים, ו Robbins מתעם סניפי המיסיון האנגלי והאמריקני בירושלים, טרחו להציג שבסמאה השנאים האחרונוגת, מאי החל המיסיון האנגלי בהפצת המוניות של התנ"ך ברוב השפות והניבים שבעולם, נעשה שימוש גם בכתב אשורי לתרגום הברית החדשה. תחילת בחורו בילדינו, ולאחר כך עברו לידייש. כדי להקל על קריatan של נשים

אפשר לטען شي בהזיות, ואפשר להשיב על כך, שרוב ימיה התרגשו
הצינות מהזיות שהתגשו.

כיום, הוויכוח על אימוץ הכתוב הלטני נראה שייך להיסטוריה רחוקה.
כברא צדק אותו כומר שקבע בביתחון, כי היהודים לא יוטרו כהוא זה
על האל"ף-ביה שלם. וכך אמר פעם ורנולד טטרוס מושל ירושלים:
"עד הצהרת בלטו זה היה הדבר היחיד שהיה להם". גם אחרת, מתרבר,
כשכבר היו להם דברים לא מעטים, לא רצו היהודי ארץ ישראל לקבל שום
תוחלי לשבותם זו.

מתחלת הופעתו של "דוואר היום", הנהיג בו לזמן קצר מיליון עברי בכתב
לטני. כאשר נמכרו "דוואר היום" למפלגה הריביזיונית, וואב
ד'ボוטינסקי התמנה לעורכו הראשי, סבר בן אב"י שהוא ישאר כעורך
מדור האותיות הלטניות. אם כי לא הסתייע בדבר, אב"י לא נסוג
מהריעין שבער בעצמותיו. בתקילת 1929, כשהשתחרר מ"דוואר היום",
הוא פרסום בלטנית שנקרה "השבוע הפלסטייני", אך מאורעות מופעט
(1929) הפיקו את הופעתו. היכשנותו רק חישלו את רצונו של בן אב"י
להקים עתון שלם ומלא, שניהיל את הריעון לרבים. הוא הצליח בכך, אך

בספרו האוטוביוגרפי "עם שחור עצמאיותנו", נסה בן אב"י להסביר מדוע נכשל "דוואר". להלן עשר הסיבות שהובילו על ידו.

מדובר לא הצלחת "דוואר"?

"אב"י" באותיות עבריות הוא בראשתו, ZE באותיות לטניות הוא
הסוף למילון זה, ר'זה" בעבריות הוא בהתחלת, ואין קץ כמעט
לאנדרלמוסה עד למיניות הספה.

ג. בגליונות "דוואר" הדביתי יותר מדי במאמרים וראשים
ארוכים, תחת לקצרים עד כדי הגבול. והتوزאה היהית: דברים מן
המתักษשים בקריאת הלטניות דילגו עליהם ולא קראום כלל, בפרט
מאין מיליון מתאים.

ד. החומר בפרסומים מאמורים באותיות זירות, בעוד שרוב
הקראים, מהם קצרים-ארוכים, מדיניםאות, מודדיםאות ובהירות.
ה. המעטני בגליונות אלה בידיעות מן הארץ ומחוצה-ארץ,
ובㄣקצת ערכו של השבעון מבחינת החדשות, ולוא גם שביעיות.
עלינו לא מצא בו עניין הקורא שיחפש בו חדשות.

ו. השירים אשו פרנסטי ב"דוואר" לא כולם היו קלים לקריאה,
ולא שמדו גלגולו לומר — לא ציופתי תוים מטעמים כספים, וכן
לא שמרו גלגולנות לשם לימוד והודאה.

ז. השיעורים העבריים, אשר נתנו בכל גלון, היו מתרגמים ורק
לאנגלית, בעוד שראו היה לתרגם לשונתו אחרות — צרפתית
וגרמנית — בשבייל הקוראים היודעים רק לשונות אלו.

ח. לא נתתי בעתו חומר מותק ומשעשע, לא סיפורים קלים,
לא תאריכים ורשימות זכרון, לא חידושים ותשbezים, ידומת.
ט. חזרו בעתו מועטות למסחר ולחטעה ולביבוש עבודה,
ומודעותינו היהי רקי אינועיות וקולניות בלבד, שאחן נונפרנסמו
באיחור זמן.

? מספר הספרים, אשר הואילו להנתנות את ייחד בנסיון, לא
הגע לחמשה, ומוציאות התקשה לכתוב את מכתביה אל עורי
באותיות הלטניות במחירות הדזרשה.

קיצור הדברים: בغالל כל הטעמים הללו חשבתי, כי מוטב לי
לדוחות את המשך הופעתו של עוני, עד שתיתוקנו כל המגורות
הלו ויעד שיוכן בסיס חומריו ומוסרי לעתון.

א. אם כי דפוס שותם (בתרתי בדפוס זה, מפני שבת' דפוס אחרים
פחוול הדפיס את העתון, מפני גדור מנגני השפה), טמא יקום להן
על קדושת האותיות המרביעות) היה דפוס מפהחה ורב-אפשרויות,
אותיות הלטניות היו מוגבלות במספרו. אי' לך נתקלתי בו באותה
מצוקה, שנטקלתי בה קוזם, בזואי לפרסום את הספר ז'VI. בדפוס
אחרו, שאז הוכרחתי להפוך את ה'ח' ל"הויה" ("ח' ואת ה'ח'"
"ט", דבר בלתי אפשרי לא במקצתותם ולא בא"תנווים" [מכונה
סידור, לנוטיפ בעלען], וScar העניין — ביטול הניקוד עליידי
האותיות הלטניות — יצא בהפסקו. שותם הכספי במעט מהירו של
גילוי-דפוס לעומת לבטל ומון רב בחפותו חומר מספיק לאותיות
המשמעות. לדוגמה: את האות א' היה מוכחה להכפיל כל הזמן
כדי להציג את הבדלה מן האות הרגילה "ה".

מגערת זאת גרמה להכפלת ה'ח' עד לסיכון העיניים ממש, תחת
אשר אפשר היה להבאת מאירופה או מאמריקה את ה'ח' המונתקה
או ה'צ'וסלובקית.

ב. המילון הקטן, אשר התחלתי לפרסום, היה צרייך — כפי
שאמר לי בצד פרופסורי אחד מטוקו — להיות מוכן כלו קודם
שהתחלתי לפרסום את העתון, כי מה יועל עתון כזה לאנשים
היהודים אמנים לקראו, אך אין יכולם למצוא את מילויו.
הקשות? היה גם מי שהעיר לי, כי ה'ח' מיטיב לעשות אליו בזבוז
תחילה את כספי על הוציאת המילון, מאשר לבבז עלה הצעאת העיון
קשה לקרוא.

עוד: נסינו העתון הוכיח לי, כי אין חיבור המילון לדבר קל, ואיזו
העתקה סתם ממילון-כיס עברי אחד, יהיה אשר היה. מילון-הכיס
באותיות הלטניות — אשר התחלתי בוגניה, וסימתי באמירה,
בנסיעתי החודונה בשליחות הקון הקימת — דרש מתי יותר
משנתים. הקשי העיקרי הוא — ההבדל בסדר האותיות בלטנית
ובארמית. לדוגמה: VA באותיות לטניות הוא בסוף השער כמעט,